

กลยุทธ์การพัฒนาคูณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
ของสำนักศาสนศึกษาในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4

Strategies for Education Quality Development on Pali Education of
Religious Center, Sangha Region 4

พระมหาปรีชา บุญทอง

Phramaha Preecha Boonthong

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Kamphaeng Phet Rajabhat University, Thailand

E-mail: cha-2534@hotmail.com

Received January 4, 2023; Revised March 5, 2023; Accepted March 28, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคูณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 รูปแบบการวิจัยและพัฒนา โดยใช้แนวคิดการจัดการเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 มีกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าสำนักศาสนศึกษา จำนวน 123 รูป คัดเลือกแบบสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือการวิจัยมี 4 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และ 4) ประเมินกลยุทธ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี พบว่า สภาพการจัดการสำนักเรียน ทุกคน เงินวัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการยังไม่เอื้อและยังไม่เป็นระบบ 2) สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคูณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี พบว่า ยังไม่มีความชัดเจน ต้องมีการพัฒนาคูณภาพอย่างต่อเนื่อง 3) กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ 10 กลยุทธ์ และ 4) การประเมินกลยุทธ์พบว่า กลยุทธ์มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในระดับมาก ถึงมากที่สุด

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ SP-EM-SD สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยควรให้ความสำคัญกับสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์

คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา; การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี; การปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4

Abstract

This article aimed to develop a strategy for the quality development management of Pali Scripture Education at the Bureau of Religious Studies in Sangha Government Area 4. The research and development model uses management concepts as a research framework. The research area was the administrative region of Sangha Region 4. There were 123 monks from the Bureau of Religious Studies, randomly selected by stratification. There were 4 types of research tools: 1) questionnaires; 2) workshops; 3) expert-based seminars; and 4) evaluation of data analysis strategies by using percentage, mean, and standard deviation. In the case of quantitative research, qualitative research was used to analyze the content and write a descriptive narrative. The results showed that 1) conditions and problems in the study management of Pali scriptures were found and that the condition of school management, including people, money, materials, equipment, and management, is still unfavorable and not systematic. 2) Conditions, problems, and factors related to the quality development of Pali Scripture education management were still unclear, requiring continuous quality improvement. 3) strategies developed⁴ consisted of a vision, a mission, objectives, strategic issues, strategies, indicators, and 10 measures. 4) assessment of strategies for improving the quality of education management in the Pali section of the Bureau of Religious Studies in Sangha Administrative Region 4, it was found that the strategies were consistent, appropriate, feasible. and useful at the highest level.

The knowledge gained from this research, SP-EM-SD, can be applied to the development of a model for the development of Pali canonical education, which should give importance to the School of Religious Studies in the clergy.

Keywords: Strategies for improving the quality of education management; the study of Pali canonical teachings; Government of the Sangha, part 4

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นไปตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โบราณราชประเพณี และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ อีกทั้งเพื่อให้พระภิกษุและสามเณรมีการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการพัฒนาจิตใจและปัญญา และมีการรักษาพระธรรมวินัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องดีงามโดยเคร่งครัด เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป และเพื่อให้พุทธศาสนิกชนนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง โดยมีแนวทางการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามมาตรา 16 กำหนดให้วัดมีสิทธิจัดตั้งสถานศึกษาพระปริยัติธรรมได้

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาหลักธรรมพระไตรปิฎกที่มุ่งให้ผู้เรียนคือพระภิกษุ สามเณร มีความรู้ความเข้าใจในหลักภาษาบาลี หรือภาษามคร ซึ่งเป็นภาษาที่จารึกหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเมื่อศึกษาเข้าใจแตกฉานดีแล้วก็จะสามารถศึกษาหลักพุทธธรรมได้อย่างถ่องแท้ อันจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม และแนะนำผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง กล่าวได้ว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นการศึกษาเพื่อสร้างศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาถือเป็นเหตุเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้พระพุทธศาสนามั่นคง (พระภัทรชัยญาณกรณ อุคสวณ, 2565)

จากสถิติการสอบบาลีสนามหลวง ประจำปี พ.ศ. 2558–2560 จากการประกาศผลสอบ พบว่าจำนวนผู้สอบตกมากกว่าจำนวนผู้สอบได้ ในปี 2558 ส่งสอบ 35,589 รูป ขาดสอบ 11,961 ขาดสิทธิ์ 605 รูป คงสอบ 23,023 รูป สอบได้ 5,154 คิดเป็นร้อยละ 22.39 ในปี 2559 ส่งสอบ 34,729 รูป ขาดสอบ 11,527 ขาดสิทธิ์ 216 รูป คงสอบ 22,986 รูป สอบได้ 2,755 คิดเป็นร้อยละ 11.99 ในปี พ.ศ. 2560 ส่งสอบ 32,884 รูป ขาดสอบ 11,423 ขาดสิทธิ์ 429 รูป คงสอบ 21,032 รูป สอบได้ 3,000 คิดเป็นร้อยละ 14.26 (บัญชีแสดงผลการสอบประโยคบาลีสนามหลวง และประโยคบาลีศึกษา พ.ศ. 2560 (สำนักงานแม่กองบาลีสนามหลวง, 2560) จากสถิติการจัดการเรียนการสอนภาษาบาลีของคณะสงฆ์ทั่วประเทศ จะเห็นได้ว่าผลการสอบค่อนข้างต่ำกว่าจำนวนที่สมัครสอบเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สะท้อนว่าการจัดการเรียนการสอนต้องหาแนวทางปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือประสิทธิผล หรือผลสัมฤทธิ์จากการเรียนการสอน ตามนโยบายของแม่กองบาลีสนามหลวง เพื่อให้การศึกษาภาษาบาลีมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เพื่อหาแนวทางพัฒนาการเรียนการสอนภาษาบาลีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ของแม่กองบาลีสนามหลวง และเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

เพราะฉะนั้นเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ให้มีคุณภาพ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะพัฒนากลยุทธ์

การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 เพื่อให้ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562 อันจะส่งผลให้ให้มีประโยชน์พระภิกษุและสามเณรเป็นศาสนทายาทที่ดี และสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4
2. เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4
4. เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 เพื่อมุ่งพัฒนาให้ได้กลยุทธ์ที่สามารถนำไปใช้กับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่

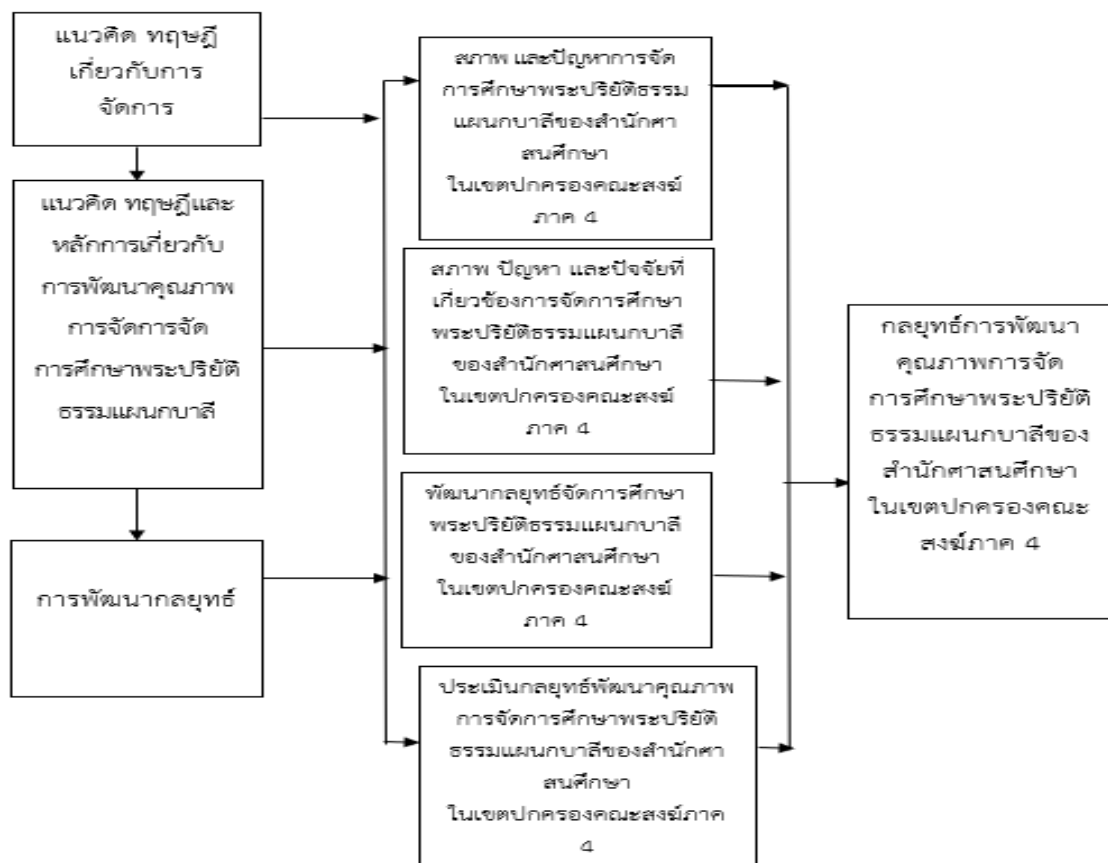
- 1) สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ใช้กรอบการจัดการศึกษา ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านคน 2) ด้านเงิน 3) ด้านวัสดุ-อุปกรณ์ 4) ด้านจัดการ (สมใจ เขียวสด (2536)
- 2) สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษาในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ใช้กรอบการจัดการศึกษา ใน 4 ด้าน คือ ประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการแก้ไขปรับปรุง (Aet) (สมคิด บางโม, 2554)

3) ร่างกลยุทธ์การพัฒนาคูณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 โดยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ขั้นที่ 2 การจัดทำร่างกลยุทธ์ และขั้นที่ 3 การตรวจสอบร่างกลยุทธ์

4) การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคูณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสอดคล้อง (Consistency) 2) ด้านความเหมาะสม (Propriety) 3) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) 4) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility) ตามแนวคิดของ (สมชาย ภาณุสนธิ์วิวัฒน์, 2564)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงการวิจัยและพัฒนาผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ สมใจ เขียวสด (2536) ประกอบด้วย 1) ด้านคน 2) ด้านเงิน 3) ด้านวัสดุ-อุปกรณ์ 4) ด้านจัดการ และกรอบการจัดการศึกษา ประกอบด้วยการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการแก้ไขปรับปรุง (Aet) (สมคิด บางโม, 2554) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา พื้นที่วิจัย คือ สำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ และปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามจากเจ้าสำนักศาสนศึกษา ครูสอนบาลีประจำวัด และพระภิกษุสามเณรนักเรียนบาลี ในสำนักเรียนคณะจังหวัด และสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ประกอบ 4 จังหวัด คือ 1) สำนักเรียนคณะจังหวัดนครสวรรค์ 2) สำนักเรียนคณะจังหวัดกำแพงเพชร 3) สำนักเรียนคณะจังหวัดพิจิตร 4) สำนักเรียนคณะจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมเป็น 2,193 รูป กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน รวมทั้งสิ้น 506 รูป โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ กำหนดคำตอบให้เลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิด ซึ่งมี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 และตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 โดยใช้แบบสอบถาม โดยใช้ประชากรกลุ่มเดียวกัน กำหนดคำตอบให้เลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิด ซึ่งมี 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 การสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม ได้แก่ 1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ศึกษาหลักการสร้างแบบสอบถาม 3. สร้างแบบสอบถาม 4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อประธานกรรมการ และกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง นำ 5.แบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกจำนวน 13 รูปหรือคนและครั้งที่ 2 จำนวน 9 รูปหรือคน เป็นการจัดทำร่างกลยุทธ์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 โดยใช้เทคนิค SWOT Matrix ร่วมกันสรุปเป็นร่างกลยุทธ์ และตรวจสอบคุณภาพกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 โดยผู้สัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 โดยใช้แบบประเมินต่อความคิดเห็นใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสอดคล้อง 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ และ 4) ด้านความเป็นประโยชน์ จำนวน 17 รูปหรือคน โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และใช้การคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และปรับปรุงกลยุทธ์ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย

สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4

ผลการวิจัย พบว่า สภาพด้านคน บุคลากรมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับหน้าที่ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่อง สภาพด้านการเงิน ได้รับเงินสนับสนุนจาก สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้รับการบริจาค ได้รับการสนับสนุนจากทางวัด สภาพด้านวัสดุ-อุปกรณ์ มีอาคารสถานที่เรียน หนังสืออุปกรณ์การเรียนการสอน และสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนสมัยใหม่ บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมรอบมีความเหมาะสมกับการเรียนการสอน สภาพด้านการจัดการ ผู้บริหารให้การสนับสนุน และส่งเสริมการทำงานของบุคลากรอย่างจริงจังค่อนข้างน้อย ระบบหรือวิธีดำเนินงานการจัดการยังไม่เป็นระบบ ส่วนสภาพปัญหาการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี พบว่า ปัญหาด้านคน มีบุคลากรไม่เพียงพอกับภาระงาน มีครูผู้สอนไม่ครบทุกระดับชั้นประโยค ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการศึกษา มีความรู้ความสามารถไม่สอดคล้องเหมาะสมกับหน้าที่ ปัญหาด้านการเงิน ไม่เพียงพอ ลำบาก ขาดงบประมาณที่เป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ การให้เงินค่าตอบแทนบุคลากรน้อยกว่าจำนวนเงินที่ควรจะได้รับ ปัญหาด้านวัสดุ-อุปกรณ์ วัสดุที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ห้องเรียนไม่มีอุปกรณ์ หรือเครื่องมือที่ทันสมัย ปัญหาด้านการจัดการ ขาดส่งเสริมไม่จริงจัง ขาดการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการ การดำเนินการจัดการสำนักศาสนศึกษา ไม่เป็นระบบ

สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4

ผลการวิจัย พบว่า ด้านการวางแผน (Plan) พบว่า 1) ด้านคน สำนักศาสนศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายของสำนักศาสนศึกษา ด้านบุคลากรที่ต้องการบรรลুর่วมกัน ด้านการปฏิบัติการ (Do) พบว่า 1) ด้านคน สำนักศาสนศึกษา มีการแยกกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการกระทำ ที่เหมาะสมกับบุคลากร ด้านการตรวจสอบ (Check) 1) ด้านคนสำนักศาสนศึกษา มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบของบุคลากร ด้านการแก้ไขปรับปรุง (Act) พบว่า 1) ด้านคน สำนักศาสนศึกษาเมื่อบุคลากรมีผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายมีการแก้ไขที่ต้นเหตุ เมื่อพบความผิดปกติใดๆ ของบุคลากรมีการสอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกัน มีการย้ายนโยบายด้านคนและปัญหาการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ผลการศึกษาด้านการวางแผน (Plan) พบว่า 1) ด้านคน การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ด้านคน บุคลากรขาดความรู้ในด้านการวางแผน ขาดการประชุมเพื่อเตรียมการวางแผน การมอบหมายงานในหน้าที่ ด้านการปฏิบัติการ (Do) พบว่า 1) ด้านคน การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ด้านคน บุคลากรต้องทำงานหลายอย่าง ด้านการตรวจสอบ (Check) 1) ด้านคนการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ด้านคน ขาดบุคลากรทำหน้าที่การติดตาม ตรวจสอบ การดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ ด้านการแก้ไขปรับปรุง (Act) พบว่า 1) ด้านคน ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีประสบการณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงแผนงาน บุคลากรไม่ปรับปรุงวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น บุคลากรปรับปรุงแก้ไขปัญหตามสถานการณ์ ไม่เป็นไปตามแผน

การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4

ผลการวิจัย พบว่า ที่พัฒนาขึ้นได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ตัวชี้วัดและมาตรการ ดังนี้

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 เสริมสร้างกระบวนการ การวางแผนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มความรู้ความสามารถ ด้านการวางแผนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้กับบุคลากร กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมภาวะผู้นำให้กับเจ้าสำนักสำนักศาสนศึกษา กลยุทธ์ที่ 3 ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมวางแผนจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 เร่งรัดการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ให้ได้คุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 5 พัฒนาวัตถกรรมการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างมืออาชีพ กลยุทธ์ที่ 7 สนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้านการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนก

บาลี กลยุทธ์ที่ 8 ปรับปรุงอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 9 พัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี กลยุทธ์ที่ 10 เสริมสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคณาภพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4

ผลการวิจัย พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมิน พบว่า กลยุทธ์มีความสอดคล้องตามรายการประเมินทุกข้อ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ทั้งนี้ทั้ง 10 กลยุทธ์ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ทั้ง 10 กลยุทธ์มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยเฉพาะความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของตัวชี้วัดและมาตรการของกลยุทธ์ของประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 ในกลยุทธ์ที่ 1, 2, 3, 4 ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 ในกลยุทธ์ที่ 5, 6, 7, 8 ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ที่ 9, 10 ตัวชี้วัด ด้าน พบว่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวและมาตรการ ทุกข้อมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 สภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 พบว่า สภาพการจัดการสำนักเรียนทั้งคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการยังไม่ยังไม่เอื้อและยังไม่เป็นระบบ ทั้งนี้เพราะการจัดการพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ยังได้รับความสนใจในระดับไม่มากนัก สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) พบว่า อัตราส่วนนักเรียนต่อครู เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมจำนวนนักเรียนต่อครูต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นผลจากจำนวนประชากรวัยเรียนที่ลดลง แต่จำนวนครูไม่สามารถลดลงเพื่อให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรและ การเงินเพื่อการศึกษาของรัฐ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคณาภพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 พบว่า ยังไม่มีความชัดเจนต้องมีการพัฒนาคณาภพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาของโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกบาลี อาศัยกำลังของเจ้าอาวาสและกองทุนของเจ้าอาวาสก่อน ๆ อีกทั้งผู้ที่

สนใจเข้ารับการศึกษและทำหน้าที่สอนยังขาดแรงจูงในเชิงการบริหารจัดการขององค์กรซึ่งยังอาศัยอยู่เฉพาะในตัวเมืองเป็นหลัก สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) พบว่า ในภาพรวมจำนวนนักเรียนต่อครูต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นผลจากจำนวนประชากรวัยเรียนที่ลดลง แต่จำนวนครูไม่สามารถลดลงเพื่อให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมแต่ก็พบปัญหาการขาดแคลนครูในบางสาขาวิชาและในบางพื้นที่ การบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาโดยเฉพาะการบริหารงานบุคคลจึงต้องมีการวางแผน และดำเนินการให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการครูของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งสอดคล้องกับบทความวิจัย (ชนมณี ศิลานุกิจ และคณะ, 2563) พบว่า โรงเรียนมีการระดมคนจนหางานมากโดยภาพรวม ส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการตรวจสอบไม่เป็นปัจจุบัน บุคลากรทุกระดับขาดการติดตามประเมินผลการ ดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง การบริหารโรงเรียนโดยใช้ วงจรคุณภาพขาดรูปแบบแนวทางที่ชัดเจน และขาดการสนับสนุนส่งเสริมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

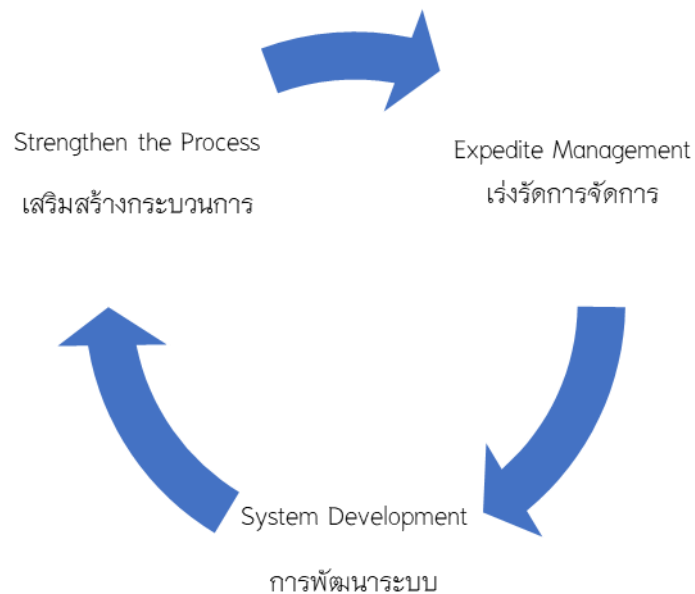
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 พบว่า ที่พัฒนาขึ้นได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัดและมาตรการสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรวิชัย เรือนแก้ว และ สุนทรี ดวงทิพย์ (2560) พบว่า ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 เสริมสร้างกระบวนการการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาสงเคราะห์ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาจึงสงเคราะห์ กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการใช้ข้อมูลและสารสนเทศที่ทันสมัยครบถ้วนในการวางแผนการบริหารจัดการทั้งสงเคราะห์ให้ครอบคลุมทุกการดำเนินงาน และสอดคล้อง พระศรีรัตนนิมิต (วีรภัทร รตนบุญโย), พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงุโร) และ พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ (2564) ได้กล่าวว่า ด้านกระบวนการการเรียนการสอน ประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นขั้นเป็นตอนมีการติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง มีการประชุมวางแผนกันประจำเดือนเมื่อเจอปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ และสอดคล้องแนวคิดของ สุภรัตน์ ถนอมแก้ว, เกษราภรณ์ สุดตาพงศ์ และ ยุวดี ลีเป็น (2559) ได้กล่าวไว้ว่า ในองค์การหนึ่งๆ ย่อมมีบุคลากรที่มีความแตกต่างของช่วงวัย แต่ละช่วงวัยจะมีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ อาทิ ความแตกต่างด้านทัศนคติ มุมมอง ค่านิยม ความเชื่อ และเทคโนโลยี หากต้องการสร้างแรงจูงใจในการทำงานจำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะและความต้องการของพนักงานแต่ละช่วงวัย เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่สามารถจูงใจพนักงานให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมิน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิวรรณ ยอดมงคล, วัน เดชพิชัย และ สุจิตรา จรจิตร (2562) พบว่า ผลการประเมินกลยุทธ์ที่พัฒนา

ขึ้นมีความสอดคล้องตามรายการประเมินทุกข้อ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ และกลยุทธ์เพื่อพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้ง 14 กลยุทธ์ พบว่า อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมินรายการที่ประเมินทุกข้อ และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระจันทร์ หมั่นบำรุง (2557) พบว่า จัดทำร่างกลยุทธ์และให้ผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์กลยุทธ์ด้วยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และการประเมินกลยุทธ์ใช้แบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์การประเมินพบว่า วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และประเด็นกลยุทธ์ ทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งเป็นกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ด้วยหลักการ SP-EM-SD Model ดังแผนภาพ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

SP – Strengthen the Process หมายถึง เสริมสร้างกระบวนการ เพิ่มความรู้ความสามารถด้านการวางแผนการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ให้กับบุคลากร ด้วยการส่งเสริมภาวะผู้นำให้กับเจ้าสำนักสำนักศาสนศึกษา รวมทั้งการประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วมวางแผนจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม และการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้กับการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

EM – Expedite Management หมายถึง เร่งรัดการจัดการพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา พระปรีชาญาณแผนกบาลี ด้วยการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนพระปรีชาญาณแผนกบาลีอย่างมืออาชีพ มีการสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการศึกษาพระปรีชาญาณแผนกบาลี และการปรับปรุงอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา พระปรีชาญาณแผนกบาลี

SD – System Development หมายถึง การพัฒนาระบบติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงการจัดการศึกษาพระปรีชาญาณแผนกบาลีด้วยการพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุงการจัดการศึกษาพระปรีชาญาณแผนกบาลี และเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

สรุป

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาพระปรีชาญาณแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ทำให้เห็นว่า โรงเรียนพระปรีชาญาณแผนกบาลียังต้องการยกระดับการพัฒนาไปสู่กลยุทธ์ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสำนักเรียนในหลาย ๆ ด้าน อีกทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นเพื่อการศึกษาของพระพุทธศาสนาได้อย่างมีคุณภาพให้มากที่สุด โดยเฉพาะการนำ 10 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เพิ่มความรู้ความสามารถ 2) ส่งเสริมภาวะผู้นำ 3) การประสานหน่วยงาน 4) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ 5) พัฒนานวัตกรรม 6) พัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 7) สนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเอง 8) ปรับปรุงอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ 9) พัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุง และ 10) เสริมสร้างแรงจูงใจไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพที่ควรจะเป็น ดังนั้น กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพการจัดการศึกษาพระปรีชาญาณแผนกบาลีมีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในระดับมากถึงมากที่สุดที่จะเป็นโอกาสของสำนักเรียนพระปรีชาญาณแผนกบาลีไปสู่มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการจัดการสำนักเรียนทั้งคน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการยังไม่ยังง่และไม่เป็นระบบ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สำนักศาสนศึกษาในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ควรจัดทำนโยบาย แผนกิจกรรม และโครงการต่าง ๆ เพื่อรองรับการพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพการศึกษามากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ยังไม่มีความชัดเจนต้องมีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 แต่ละแห่งควรเลือกใช้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับปัญหาและสภาวะแวดล้อมของสำนักนั้น ๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า มี 10 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เพิ่มความรู้ความสามารถ 2) ส่งเสริมภาวะผู้นำ 3) การประสานหน่วยงาน 4) เพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ 5) พัฒนานวัตกรรม 6) พัฒนาศักยภาพครูผู้สอน 7) สนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเอง 8) ปรับปรุงอาคารสถานที่และแหล่งเรียนรู้ 9) พัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และปรับปรุง และ 10) เสริมสร้างแรงจูงใจดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ผู้บริหารสำนักศาสนศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในสำนักศาสนศึกษา สามารถนำกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ที่ได้จากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามนโยบายด้านการศึกษาตามที่แม่กองบาลีการกำหนด และกลยุทธ์นี้สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในทุกระดับ ตามบริบทของสำนักเรียน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 4 พบว่า กลยุทธ์มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในระดับมากถึงมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ สำนักศาสนศึกษาในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 สามารถนำกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ของสำนักศาสนศึกษาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 4 ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยพิจารณาประกอบกับผลการประเมินกลยุทธ์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ได้ขอค้นพบกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 ที่สำคัญ คือ SP-EM-SD สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี โดยควรให้ความสำคัญกับสำนักศาสนศึกษา ในเขตปกครองคณะสงฆ์ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัยพัฒนากลยุทธ์การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี แต่ละแห่ง เพื่อให้ได้กลยุทธ์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- ชนมณี ศิลานุกิจ, อำนวย ทองโปร่ง, รัชสรรค์ มณีเล็ก และ สุวัฒน์ วิวัฒน์นานนท์. (2563). รูปแบบการบริหารโรงเรียนโดยใช้วงจรคุณภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(1), 43–58. สืบค้นจาก <https://doi.org/10.14456/phdssj.2020.4>
- พระจันทร์ หมั่นบำรุง. (2557). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และ 2. *วารสารการวิจัยการสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 8(1), 125–138. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/ksk/article/view/126232>
- พระภัทรชัยญกรณ์ อุดสว. (2565). รูปแบบการบริหารการจัดการโรงเรียนสีเขียวตามหลักสัปปายะ 7 แบบมีส่วนร่วม. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 4(1), 1–9. สืบค้นจาก <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemri/article/view/251157>
- พระศรีรัตนนิมิต (วีรภัทร รตนปญโญ), พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงุโร), และ พระมหากฤษฎากิตติโสภณ. (2564). กลยุทธ์การบริหารจัดการสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่มีผลงานดีเด่นของคณะสงฆ์จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(4), 16–30. สืบค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/253742>
- ศุภรัตน์ ถนอมแก้ว, เกษราภรณ์ สุดตาพงศ์ และ ยุวดี สีเป็น. (2559). กลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจในแต่ละช่วงวัยของพนักงานในองค์การ. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 14(1), 11–16. สืบค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/stou-sms-pr/article/view/47916>
- สมคิด บางโม. (2558). *องค์กรและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อมรินทร์ บุ๊คเซ็นเตอร์.
- สมใจ เขียวสด. (2536). *มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2553). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: แมคกรอ-ฮิล.
- สรวิชัย เรือนแก้ว และ สุนทรี ดวงทิพย์. (2562). กลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาที่ส่งเสริมของสถานศึกษาพื้นฐานในจังหวัดตาก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(2), 311–326. สืบค้นจาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/179977
- สำนักงานแมกองบาลีสนามหลวง. (2560). *สถิติการสอบบาลีสนามหลวง ประจำปี พ.ศ. 2558–2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานแมกองบาลีสนามหลวง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค

อภิวรรณ ยอดมงคล, วัน เดชพิชัย และ สุจิตรา จรจิตร. (2562). การพัฒนากลยุทธ์เพื่อพัฒนา
โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารหาดใหญ่*
วิชาการ, 17(2), 221–241. สืบค้นจาก [https://so01.tcithaijo.org/index.php](https://so01.tcithaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/article/view/184253)
[/HatyaiAcademicJournal/article/view/184253](https://so01.tcithaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/article/view/184253)